

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 28.11.2012
COM(2012) 750 final

BILAGA

UTKAST TILL GEMENSAM SYSSELSÄTTNINGSRAPPORT

bifogad till

MEDDELANDET FRÅN KOMMISSIONEN

Årlig tillväxtöversikt 2013

INLEDNING

Utkastet till gemensam sysselsättningsrapport utarbetas med anledning av artikel 148 i EUF-fördraget och utgör en del av den årliga tillväxtöversikten som är startskottet för den europeiska planeringsterminen för 2013. I egenskap av viktigt underlag för den skärpta ekonomiska styrningen underbygger rapporten de viktigaste sysselsättningsrelaterade budskapen i den årliga tillväxtöversikten. Rapportens analyser grundar sig på sysselsättningsläget och den sociala situationen i EU, genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna¹, granskningen av de nationella reformprogrammen som ledde till de landspecifika rekommendationer som rådet antog i juli 2012 samt på utvärderingen av hur dessa hittills har genomförts.

Rapporten har utarbetats vid en tidpunkt när följande situation råder:

Återhämtningen på sysselsättningsfronten har avstannat. Sysselsättningen krymper och utsikterna för 2013 är dystra. Nya arbetstillfällen skapas alltjämt i dämpad takt som dessutom försämras, trots den outnyttjade sysselsättningspotentialen inom vissa sektorer och detta gäller hela den inre marknaden. Segmenteringen av arbetsmarknaden har fortsatt att öka, med fler och fler tillfälliga anställningskontrakt och mer deltidsarbete. Skatten på arbete är fortfarande hög och har höjts ytterligare i ett antal medlemsstater.

Arbetslösheten stiger åter och har nått rekordnivåer inom euroområdet, tillsammans med en långtidsarbetslöshet som nått oroväckande omfattning, särskilt i medlemsstater där budgetkonsolideringen är kraftfull. Mer än en femtedel av de unga på arbetsmarknaden är arbetslösa och risken finns för en förlorad generation.

Skillnaderna i arbetslöshetstalen mellan medlemsstaterna har ökat dramatiskt och återspeglar asymmetriska chocker och arbetsmarknadernas olika motståndskraft mot kriser. Löner och arbetskostnader har börjat anpassas, men effekterna av reformerna är ännu inte fullt synliga. Tecknen på en försämring av jobbmatchningsprocessen på de europeiska arbetsmarknaderna bekräftas och risken finns att den ökade strukturella arbetslösheten blir bestående.

De genomsnittliga hushållsinkomsterna minskar i många medlemsstater och färskas uppgifter tyder på en trend mot fler fattiga och djupare fattigdom samt social utestängning med allt fler arbetande fattiga och större social polarisering i många medlemsstater.

Socialskyddets effekter som automatisk stabiliseringsmekanism har försvagats sedan 2010, vilket har lett till fler fattiga. Skillnaderna är stora mellan hur effektivt medlemsstaternas använder sina resurser för att minska fattigdomen.

Sysselsättnings- och arbetsmarknadssituationen i EU, och särskilt i vissa medlemsstater, påkallar mer beslutsamma insatser från myndigheterna och arbetsmarknadens parter. Ambitiösa reformer håller på att genomföras, men ytterligare ansträngningar behövs för att modernisera våra arbetsmarknader och göra investeringar i humankapitalet för att skapa villkor för en återhämtning med ökad sysselsättning.

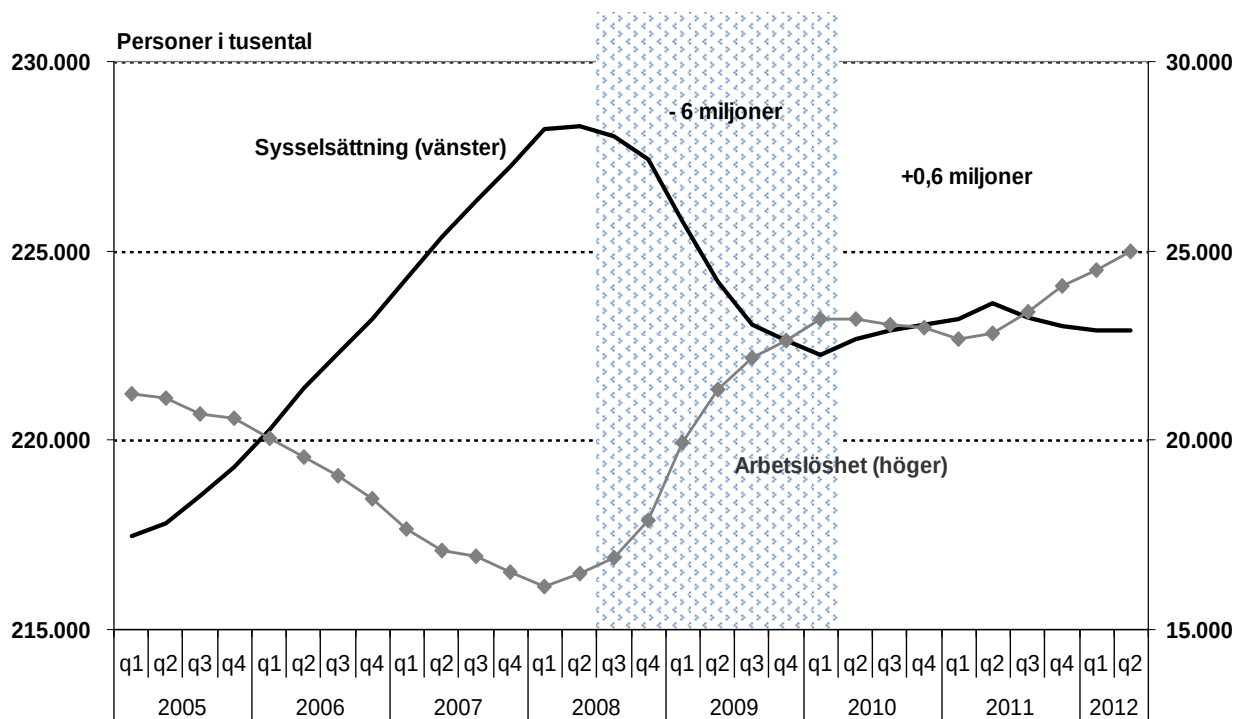
¹ Rådets beslut 2010/707/EU av den 21 oktober 2010 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik (EUT L 308, 24.11.2010, s. 46).

1. DEN SENASTE TIDENS TRENDER I UTVECKLINGEN AV ARBETSMARKNAD OCH SAMHÄLLE

Prognoserna för ekonomin och arbetsmarknaden är negativa och har försämrats under de senaste månaderna. År 2012 blir ett negativt år i sysselsättningshänseende och de små BNP-ökningar som förväntas 2013 kommer inte att räcka till för att skapa sysselsättning och minska arbetslösheten. Mer positiva utsikter för arbetsmarknaden förväntas under 2014. EU är för närvarande den enda större regionen i världen där arbetslösheten fortsätter att stiga.

Återhämtningen på sysselsättningsområdet har avstannat och i stället minskar sysselsättningen. Antalet personer i åldrarna 20–64 i arbete inom EU har minskat med 0,2 % från andra kvartalet 2011 till andra kvartalet 2012. Åren 2008–2011 sjönk sysselsättningen med 1,7 %, vilket visar på en större motståndskraft än i USA under samma period (-5,8 %). Nedgången var dock mer uttalad i euroområdet, framför allt i de stater som vidtog en mer omfattande budgetkonsolidering. Sedan början på den ekonomiska och finansiella krisen 2008 har nu 5 miljoner arbetstillfällen försvunnit, varav 4 miljoner inom euroområdet. Fluktuationerna i den totala sysselsättningen sedan början av krisen har främst påverkats av deltidsarbete och tillfälliga anställningskontrakt, men de fasta anställningskontrakten har också påverkats.

Figur 1: Sysselsättning och arbetslöshet i EU:s 27 medlemsländer, 2005–2012

Källa: Eurostat, nationalräkenskaper och EU LFS

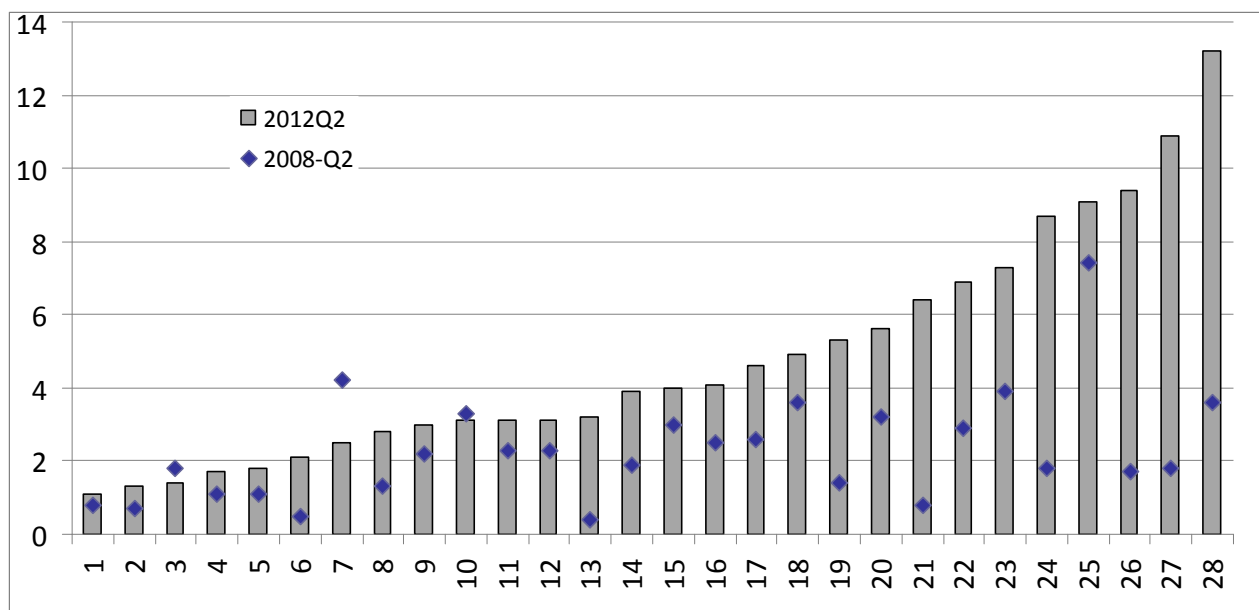
Ett positivt drag är att sysselsättningen bland äldre arbetstagare har ökat med 1,8 procentenheter mellan 2008 och 2011, jämfört med den nedgång på 1,5 procentenheter som skett av den allmänna sysselsättningsgraden. Kvinnor har också klarat den ekonomiska krisen relativt sett bättre än män, då deras sysselsättningsgrad ligger på nästan samma nivå som år 2008, medan männens sysselsättningsgrad under samma period har minskat med 2,6 procentenheter. Samtidigt har ungdomsarbetslösheten minskat med 3,8 procentenheter.

Arbetslösheten ökar igen och har nått rekordnivåer i euroområdet. Den totala arbetslösheten inom EU ligger för närvarande på 10,6 %, medan den i euroområdet har nått 11,6 %, den högsta nivån sedan EMU:s tillkomst. I maj 2012 överskred antalet arbetslösa i EU för första gången någonsin 25 miljoner, och denna siffra har ökat med ytterligare 0,75 miljoner under det påföljande kvartalet, vilket motsvarar en total ökning nästan 9 miljoner sedan 2008. Arbetslösheten är på väg uppåt i flertalet medlemsstater, och bara sex länder uppvisar en nedgång i arbetslösheten under de senaste tolv månaderna fram till och med augusti 2012.

Långtidsarbetslösheten har nått oroväckande nivåer. Andra kvartalet 2012 hade 11,1 miljoner arbetslösa EU-medborgarna varit utan arbete längre än tolv månader, vilket motsvarar 4,6 % av den aktiva befolkningen². Detta utgör en ökning på 4,8 miljoner jämfört med 2008. År 2011 var 70 % av alla långtidsarbetslösa i EU-27 koncentrerade till de sex största medlemsstaterna, varvid mer än 21 % av det totala antalet långtidsarbetslösa i EU fanns i Spanien, som stod för 1,6 miljoner av ökningen på 3,7 miljoner av antalet långtidsarbetslösa under perioden 2008–2011.

Sannolikheten för att arbetslösa ska hitta ett arbete har minskat i de flesta medlemsstater sedan krisen började, och detta gäller både för korttids- och långtidsarbetslösa. Denna minskning har varit särskilt markant i medlemsstater som vidtagit kraftfulla åtgärder för att konsolidera sina offentliga finanser. I Spanien har sannolikheten minskat från 50 % till 30 % och i Grekland från 25 % till 15 %, medan den har varit stabil i Nederländerna och förbättrats i Tjeckien och Estland.

Figur 2: Långtidsarbetslösa i % av den aktiva befolkningen, 2008 och 2011

Källa: Eurostat, EU-LFS

Långtidsarbetslösheten har ökat inom alla grupper, men framförallt bland unga och lågutbildade personer. Risken att bli långtidsarbetslös var år 2011 emellertid över 55 % för äldre arbetstagare, medan siffran för unga människor bara låg på omkring 30 %. År 2011 var långtidsarbetslösheten bland lågutbildade fyra gånger högre än bland högkvalificerade arbetstagare. Också bland tredjelandsmedborgare var långtidsarbetslösheten dubbelt så hög jämfört med den genomsnittliga arbetstagaren i EU under 2011. Vissa medlemsstater har kunnat begränsa omfattningen

² De långtidsarbetslösa utgör i dag över 44 % av de arbetslösa.

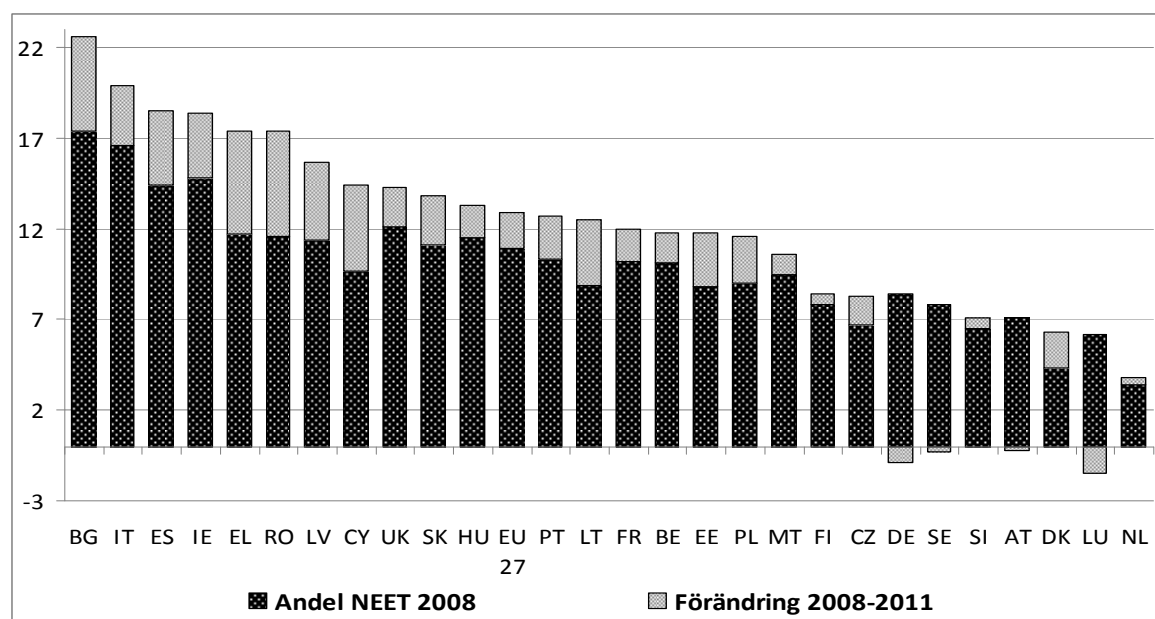
på långtidsarbetslöshet, antingen eftersom lågkonjunkturen varit kortare eller genom effektiva arbetsmarknadsinstitutioner.

Mer än en femtedel av de unga på arbetsmarknaden är arbetslösa. De ungas situation på arbetsmarknaden utgör både ett ekonomiskt och socialt krisläge med 5,52 miljoner unga utan arbete. De senaste tolv månaderna har arbetslösheten bland unga ökat i flertalet medlemsstater; i två medlemsstater har den fortsatt att ligga över 50 % och i sex över 30 %. År 2011 minskade sysselsättningsgraden för unga i åldrarna 20 och 34 år som åtminstone har gymnasieutbildning med 4,2 procentenheter till 77,2 % jämfört med 2008, vilket tyder på växande svårigheter i övergången från utbildning till sysselsättning.

Elever som slutar skolan i förtid har dåliga sysselsättningsutsikter. Elever som slutar skolan i förtid är enligt många den mest utsatta undergruppen inom EU:s unga arbetskraft. Över hela EU är mer än hälften av dem som slutat skolan i förtid arbetslösa. Andelen elever som slutar skolan i förtid har minskat från 14,1 % år 2010 till 13,5 % år 2011. Stora olikheter finns alltså i antalet skolavhopp mellan medlemsstaterna, men de som har infört effektiva och heltäckande åtgärder för att motverka förtida skolavhopp har också upplevt avsevärda förbättringar. Skolavhoppet är fortsatt frekventare bland unga människor från mindre gynnad bakgrund, bland migranter och etniska minoriteter som t.ex. romer och bland pojkar.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar fortsätter att öka. Än mer oroande är att ökningarna var högre i de medlemsstater vars nivåer redan var högre. Trots att ökningen för unga män har varit större, är andelen unga utan arbete eller studieplats alltså större för unga kvinnor i nästan alla EU-länder.

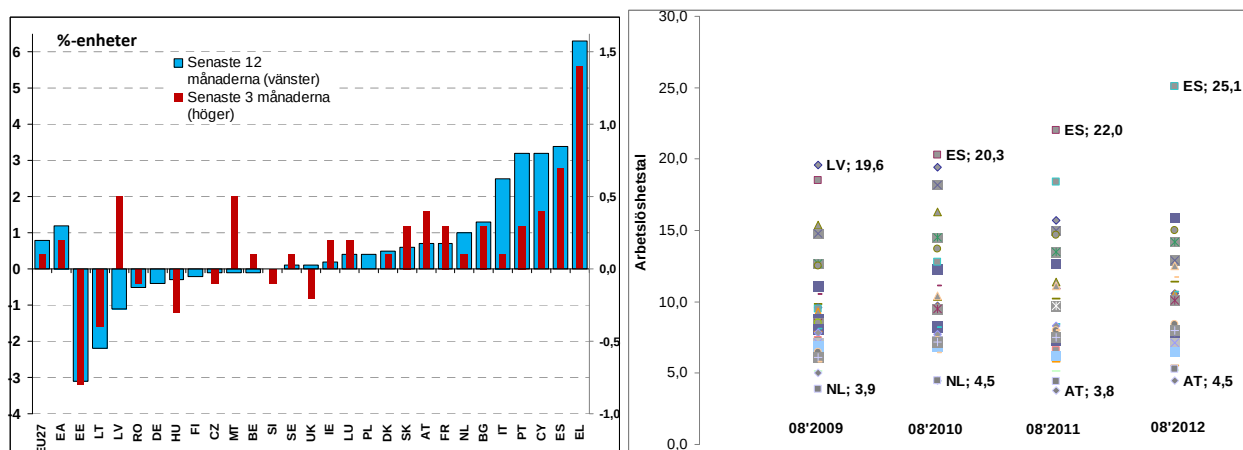
Figur 3: Andel unga som varken arbetar eller studerar bland 15–24 åringar (%)

Källa: Eurostat, LFS

Spridningen av arbetslösheten mellan medlemsstaterna har märkbart ökat de senaste åren, särskilt i euroområdet. Olikheterna kännetecknas också på regional och lokal nivå av fickor med mycket hög ungdoms- och långtidsarbetslöshet på subnationell nivå. I augusti 2012 var arbetslösheten lägst i Österrike med bara 4,5 %, medan den var 25,1 % i Spanien. En stor andel av de arbetslösa är koncentrerad till relativt få länder. Antalet arbetslösa i Italien, Spanien och länder med ekonomiska stödprogram (Grekland, Irland, Portugal och Rumänien) står för nästan hälften av alla arbetslösa i EU, och denna andel har ökat kraftigt under krisen.

Figur 4: Förändringar av arbetslöshetstalen (procentenheter) under de senaste tolv månaderna och de tre sista månaderna fram till och med augusti 2012 samt fördelningen av arbetslösheten mellan augusti 2009 och augusti 2012

Källa:

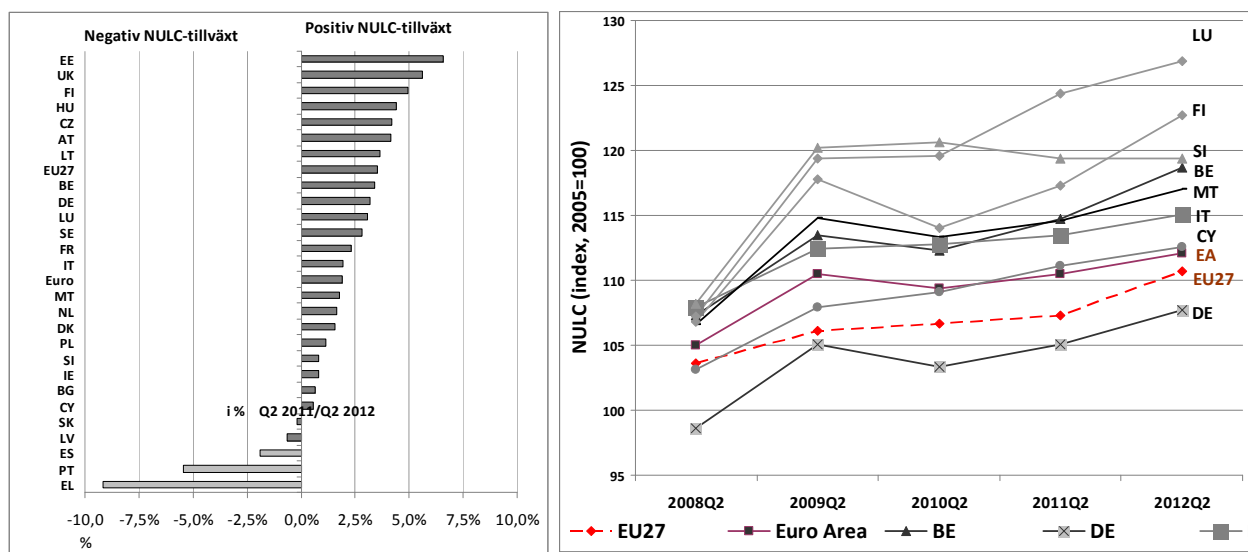
Eurostat

Anmärkningar: Eurostat. Andra diagrammet: Uppgifter saknas för augusti 2012 vad gäller fem medlemsstater. Uppgifter som används: Juni för Estland och Lettland, juli för Grekland, Ungern och Förenade kungariket.

Klyftan har ökat mellan medlemsstaterna både i fråga om sysselsättningsindikatorerna och de sociala indikatorerna. Detta är särskilt tydligt mellan de södra och perifera EU-länderna. De medlemsstater som hittills har visat snabbare återhämtningsförmåga är oftast de nord- och centraleuropeiska länderna. Chockerna förefaller vara asymmetriska, men mycket ofta har länder med relativt osegmenterade arbetsmarknader, starka välfärdssystem och en förmåga att tillfälligt anpassa arbetstimmar och arbetstid (intern flexibilitet) klarat sig bättre.

Färsk statistik visar att löner och arbetskraftskostnader har börjat återställa jämvikten i bytesbalansen. År 2011 uppvisade arbetsmarknaderna i EU tydliga tecken på förbättrad lönedynamik, med måttligt ökade nominella enhetsarbetskostnader efter reala minskningar 2010. Realkompensationen per anställd minskade 2011 i omkring hälften av medlemsstaterna och utvecklades långsammare än produktiviteten, vilket bekräftade trenden med en minskande löneandel som inletts 2010. De nominella enhetsarbetskostnaderna varierar något i de olika medlemsstaterna. I allmänhet följer utvecklingen av enhetsarbetskostnaderna allt oftare mönster som hjälper till att återställa jämvikten i bytesbalansen, med en allt tydligare differentiering mellan länder med större behov att minska arbetslösheten och återställa jämvikten i bytesbalansen och länder med en mer hållbar återhämtning och överskott i bytesbalansen.

Figur 5: Årlig tillväxttakt för den nominella enhetsarbetskostnaden (NULC) (andra kvartalet 2011/andra kvartalet 2012) och trenden i åtta utvalda medlemsstater (de som erhållit en landsspecifik rekommendation om löner), andra kvartalet 2008– andra kvartalet 2012

Anmärkning: Säsongrensade kvartalsvisa uppgifter

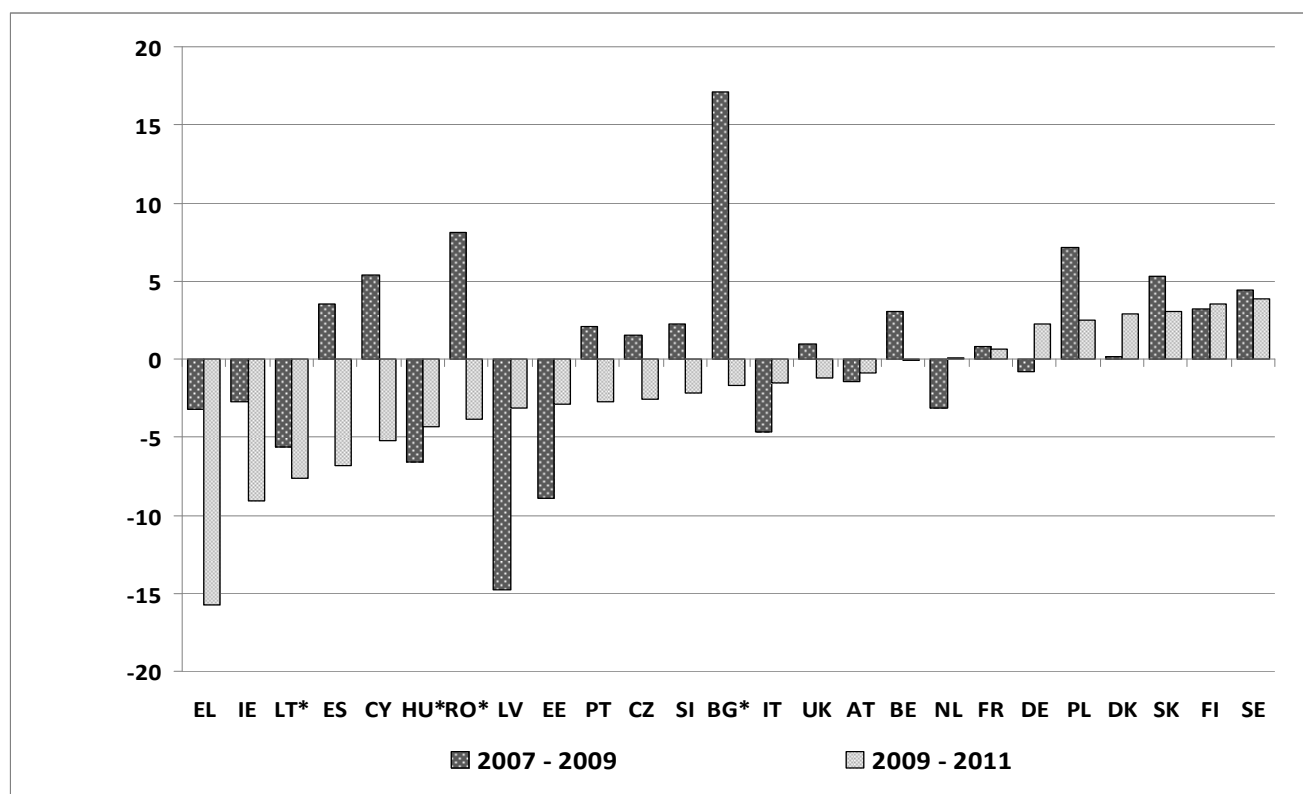
Källa: Eurostat. Diagram 1: I fråga om Cypern är jämförelsen första kvartalet 2011 och första kvartalet 2012 (uppgifter saknas om första kvartalet 2012)

Källa: Eurostat

Mönstret från tiden före krisen med starkare reallönedynamik i länder med dåliga arbetslöshetsresultat har vänt sedan 2010. Denna utveckling har bidragit till att konkurrenskraften i de exportinriktade sektorerna gradvis har förbättrats. Både efterfrågan på arbetskraft och lönenivån förefaller oftare vara mer oförändrad i sektorer exponerade för internationell handel i länder som tydligt har inlett eller nästan slutfört en korrigering av sitt underskott i bytesbalansen. Beläggen tyder vidare på att reallönedynamiken var starkare fram till 2009, men att detta mönster har vänt sedan 2010.

De genomsnittliga hushållsinkomsterna minskar i många medlemsstater. Mellan 2009 och 2011 har hushållens disponibla bruttointkomster minskat i två av tre medlemsstater och situationen mellan länderna divergerade ytterligare. I flertalet medlemsstater försvagade den långdragna ekonomiska krisen och arbetsmarknadskrisen kombinerat med behovet att konsolidera de offentliga finanserna (bl.a. sänkta förmåner och skattehöjningar) de nationella automatiska stabilisatorernas skyddande effekter över tiden, allt eftersom vissa stödmottagares rätt till förmåner har löpt ut eller deras ersättningsnivåer har sänkts. Hushållens inkomster har särskilt i de medlemsstater med förlängd recession minskat till följd av detta. Den budgetkonsolidering som skett sedan 2010 verkar ha bidragit till att avsevärt minska hushållens disponibla inkomster.

Figur 6: Förändring av hushållens disponibla bruttoinkomster under krisen

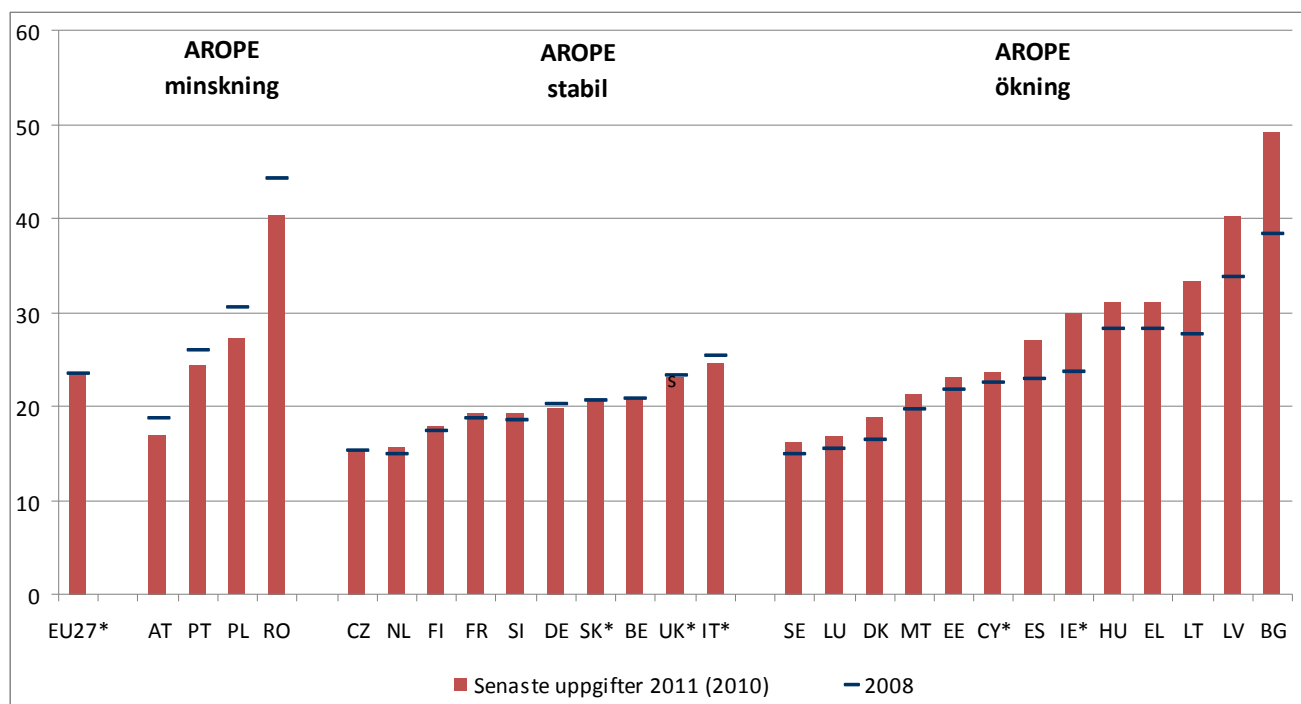

Källa: Eurostat, nationalräkenskaper.

Den andel av EU:s befolkning som anser att deras hushåll har ekonomiska svårigheter är historiskt hög, sedan den generellt ytterligare ökat under de senaste månaderna. Ökningen 2012 från år till år av den finansiella stressindikatorn i den lägsta kvintilen var särskilt stark i Spanien och Italien (en ökning med 10 procentenheter) medan en minskning rapporterades i sex medlemsstater.

Nya uppgifter tyder på fler fattiga, djupare fattigdom och social utestängning. Andelen personer som riskerar fattigdom eller social utestängning har ökat i fler medlemsstater sedan 2008 än de där denna andel minskat. Vissa grupper har drabbats särskilt hårt (bl.a. barn, hushåll med en ensamstående förälder, människor i aktiv ålder, särskilt unga). Fattigdomsstatistiken bekräftar att de som befinner sig i riskzonen för fattigdom blir allt fattigare i många länder, särskilt i dem där risken totalt sett att hamna i fattigdom är hög. År 2010 var medianinkomsten för personer inom EU som riskerar fattigdom 22 % lägre än fattigdomströskeln, vilket visar att fattigdomsklyftan sedan 2008 vidgats i de flesta medlemsstaterna.

Figur 7: Antal personer som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning (AROPE) i EU:s medlemsstater 2008–2011

Källa: EU-SILC * uppgifter: SILC 2011(2010)

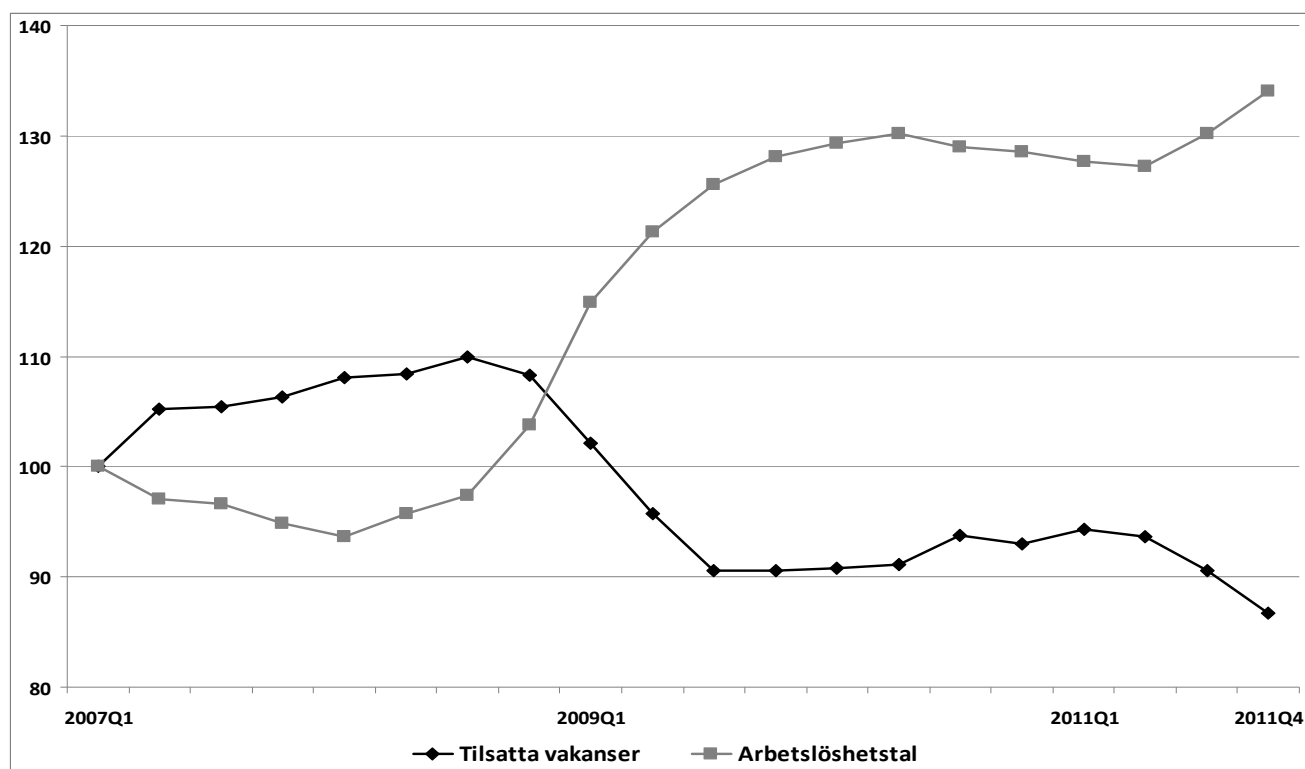
Fattigdomen bland arbetande och den sociala polariseringen ökar i många medlemsstater. Arbetande fattiga utgjorde en tredjedel av de arbetsföra vuxna som riskerar att drabbas av fattigdom år 2011. År 2010 levde 8,4 % av de sysselsatta under fattigdomsgränsen och risken var betydligt större för familjer med underhållsberoende barn (10,7 %). Förekomsten av fattigdom bland förvärvsarbetande ökade bland kvinnor, men är alltjämt högre bland män. Fattigdom bland förvärvsarbetande ökade väsentligt i en av tre medlemsstater mellan 2006 och 2010, bl.a. i några av de rikaste medlemsstaterna med mer motståndskraftiga ekonomier och arbetsmarknader. Faktorer som t.ex. lönejusteringar, kortad arbetstid, korttidsarbete samt fler deltidsarbeten och tillfälliga kontrakt kan ha bidragit till detta.

2. STORA ARBETSMARKNADSPROBLEM

De senaste tendenserna på arbetsmarknaderna beror delvis på konjunktursvängningar, och särskilt på den djupa ekonomiska krisen, men de sammanhänger också med strukturella och institutionella arbetsmarknadsproblem som påverkar ekonomin och hur arbetsmarknaderna fungerar.

Nettoökning av nya arbetstillfällen (sysselsättningstillväxten) har stadigt minskat både på EU-nivå och i medlemsstaterna, med undantag av år 2010. Sedan mitten av 2011 har EU åter sjunkande sysselsättningstal. Detta utgör nettoresultatet av färre tillsatta vakanser (icke förvärvsarbetande som får arbete) och fler uppsägningar, vilket kräver åtgärder som stimulerar efterfrågan på arbetskraft och ett tillväxtmönster med ökad sysselsättning³. Samtidigt rapporteras dock avsevärda framgångar från sysselsättningsskapande program som får stöd från strukturfonderna och sammanhållningsfonden både i form av skapad sysselsättning brutto och antal nystartade företag som fått stöd.

Figur 8: Index över arbetslöshetstal och antal tillsatta vakanser i EU-27, första kvartalet 2007– fjärde kvartalet 2011

Källa: Beräkningar av kommissionens avdelningar på grundval av uppgifter från Eurostat

Potentialen för nya arbetstillfällen i vissa nyckelsektorer kan utnyttjas i större utsträckning om kompetensbristen åtgärdades. Miljöindustrin beräknas skapa cirka 8 miljoner nya arbetstillfällen fram till 2020, varav upp till 2,8 miljoner på grund av resurseffektivitetsåtgärder, 2 miljoner till följd av energieffektivitetspolitiken och ytterligare 3 miljoner till följd av utvecklingen av sektorn för förnybar energi⁴. År 2012 beräknas 3,4 miljoner människor arbeta inom miljöindustrin i hela EU, en ökning från 2,7 miljoner år 2008, vilket visar att det även i nuvarande ekonomiska klimat finns en potential för sysselsättningstillväxt inom den gröna sektorn. Mellan 2005 och 2009 bidrog sektorn för förnybara energier till att skapa mer än 300 000 nya arbeten. Åren 2008–2011 skapade sektorn för

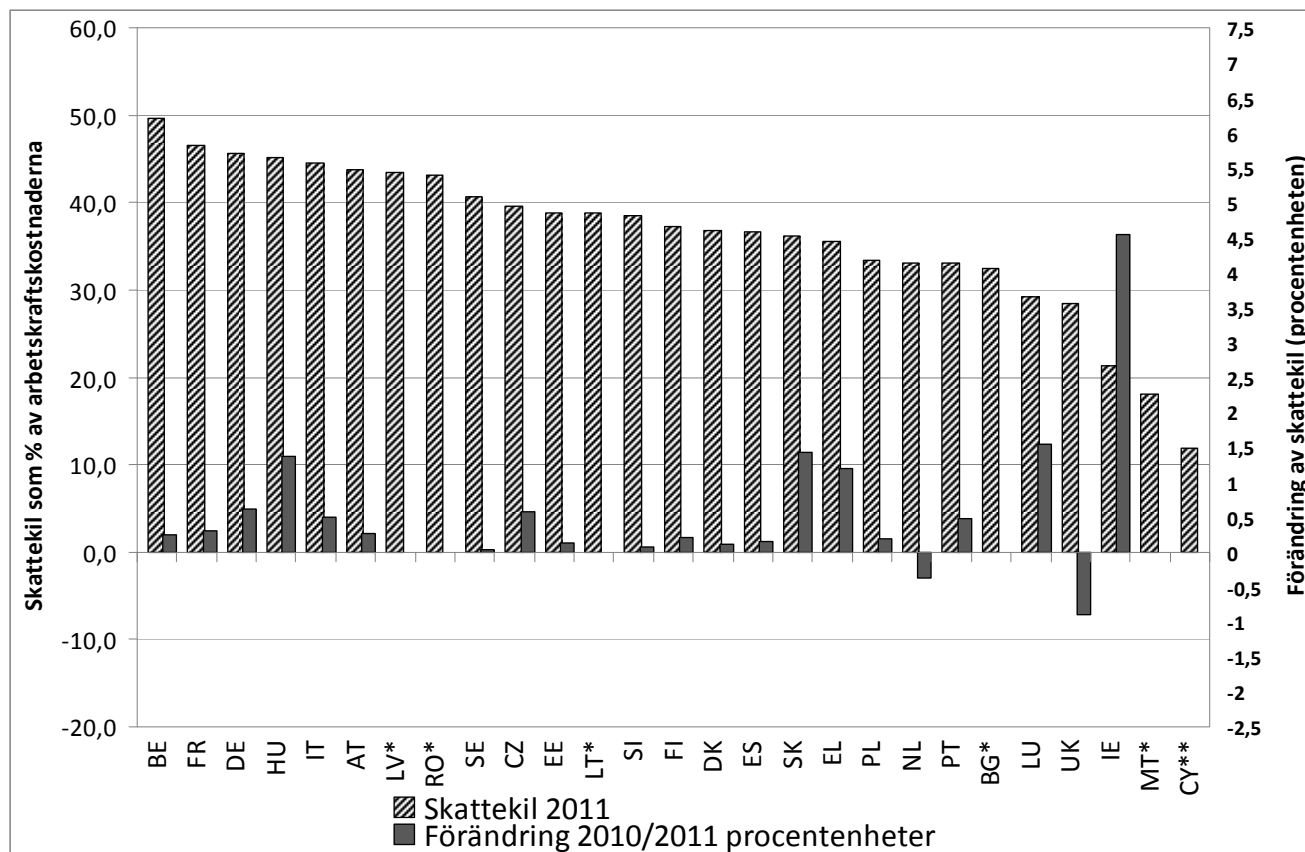
³ Se Europeiska kommissionens ”Sysselsättningspaket ” från april 2012

⁴ SWD (2012) *Exploiting the Employment Potential of Green Growth*, 92final, 18.4.2012.

hälsovårds- och socialtjänster cirka 1 866 000 nya arbetstillfällen. Efterfrågan på nya anställningar inom denna sektor förväntas dessutom öka med sammanlagt 8 miljoner beräknade nya arbetstillfällen mellan 2010 och 2020. Inom IKT-sektorn förväntas fram till 2015 upp till 700 000 lediga platser finnas tillgängliga. Båda sektorerna står inför liknande utmaningar när det gäller att ersätta en åldrande arbetskraft med yngre medarbetare. Betydande kompetensbrist rapporteras generellt inom den gröna ekonomin, IKT-sektorn och hälso- och sjukvården, särskilt i yrken som är mycket tekniska till sin karaktär.

Skatten på arbete är fortfarande hög och har till och med höjts i flera medlemsstater, men förändringar i sammansättningen minskar arbetskraftskostnaderna. En hög skattekil utgör ett negativt incitament för arbete för sekundära försörjare och för lågavlönade och lågutbildade arbetstagare och kan ha en negativ inverkan på sysselsättningen på aggregerad nivå. År 2011 låg den genomsnittliga skattekil för EU-27 på 39,6 % jämfört med 21 % i Schweiz, 29,5 % i USA och 30,8 % i Japan och Kanada. Skattekil i EU ökade i genomsnitt med 0,3 procentenheter mellan 2010 och 2011, vilket även påverkar låginkomsttagare. Ökningen har generellt varit högst i de medlemsstater som redan har höga skattekil. Detta har dock främst berott på förändrade personliga inkomstskatter som i ett antal fall åtföljts av minskade sociala avgifter för arbetsgivare vilket sänkt arbetskraftskostnaderna.

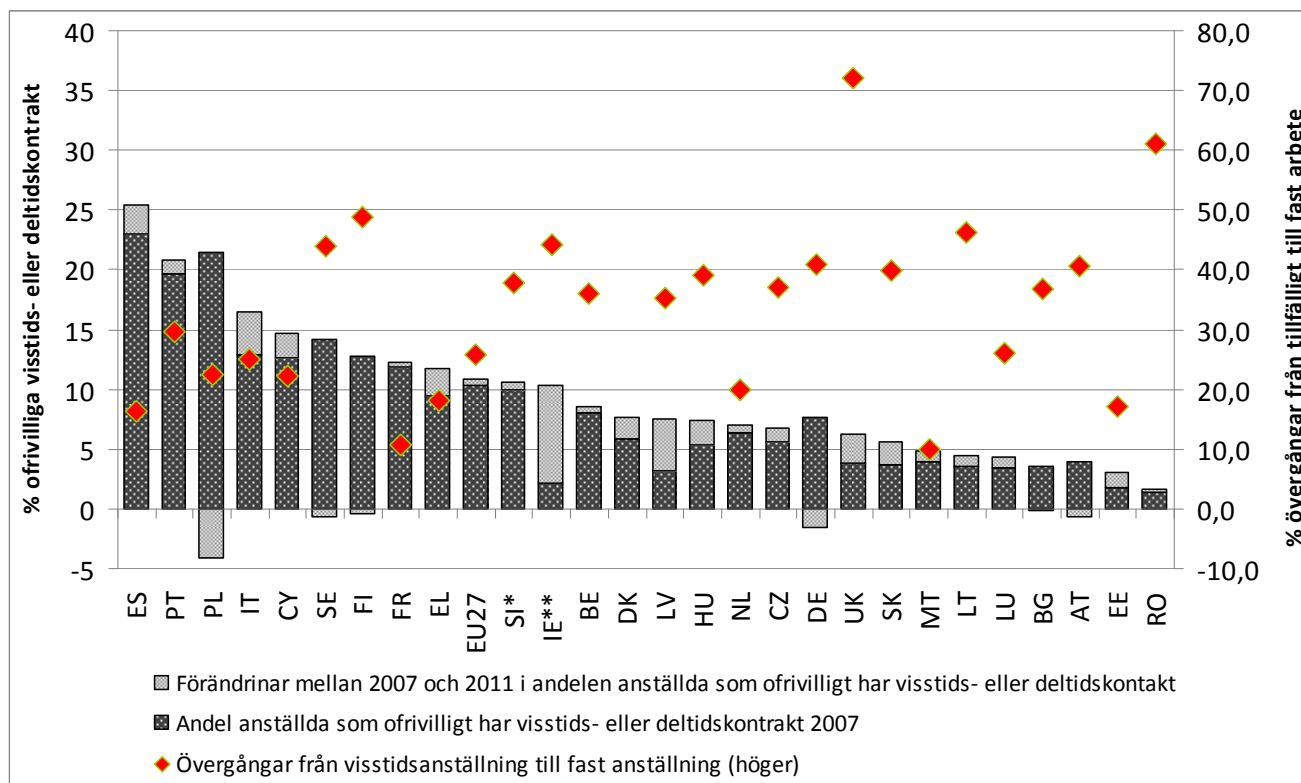
Figur 9: Den totala skattekil för låginkomsttagare (låginkomsttagare (som här definieras som dem som tjänar högst 67 % av medellönen) år 2011 samt den årliga förändringen 2010-2011

Kort beskrivning: * Uppgifter EU- länder (Bulgarien, Lettland, Litauen, Malta och Rumänien) utanför OECD finns endast för 2010. ** Cyperns uppgifter gäller 2007. För dessa länder avser ändringarna av skattekil för 2009–2010 (för Cypern 2006–2007). Källa: OECD

Segmenteringen av arbetsmarknaden har fortsatt att öka med fler och fler tillfälliga anställningskontrakt och deltidsarbete. Mellan 2007 och 2011 ökade andelen personer med ofrivilliga visstids- och deltidsarbeten i 21 av de 27 medlemsstaterna. Skillnaderna är stora mellan medlemsstaterna, men Medelhavsländerna och Polen kännetecknas av den starkaste segmenteringen. Den asymmetriska lagstiftningen om anställningsskydd mellan fasta anställningar och visstidsanställningar/tillfälliga anställningar är huvudorsaken till segmenteringen av arbetsmarknaden. År 2011 hade 60,4 % i åldersgruppen 15–64 år tillfälliga arbetskontrakt utan att de själva ville det. Sannolikheten för få fast anställning är lägre i medlemsstater med strängare lagstiftning om anställningsskydd.

Figur 10: Andelen personer med ofrivillig visstids- eller deltidsanställning (2007–2011) samt övergångar från tillfälligt till fast arbete (uppgifter från 2010)

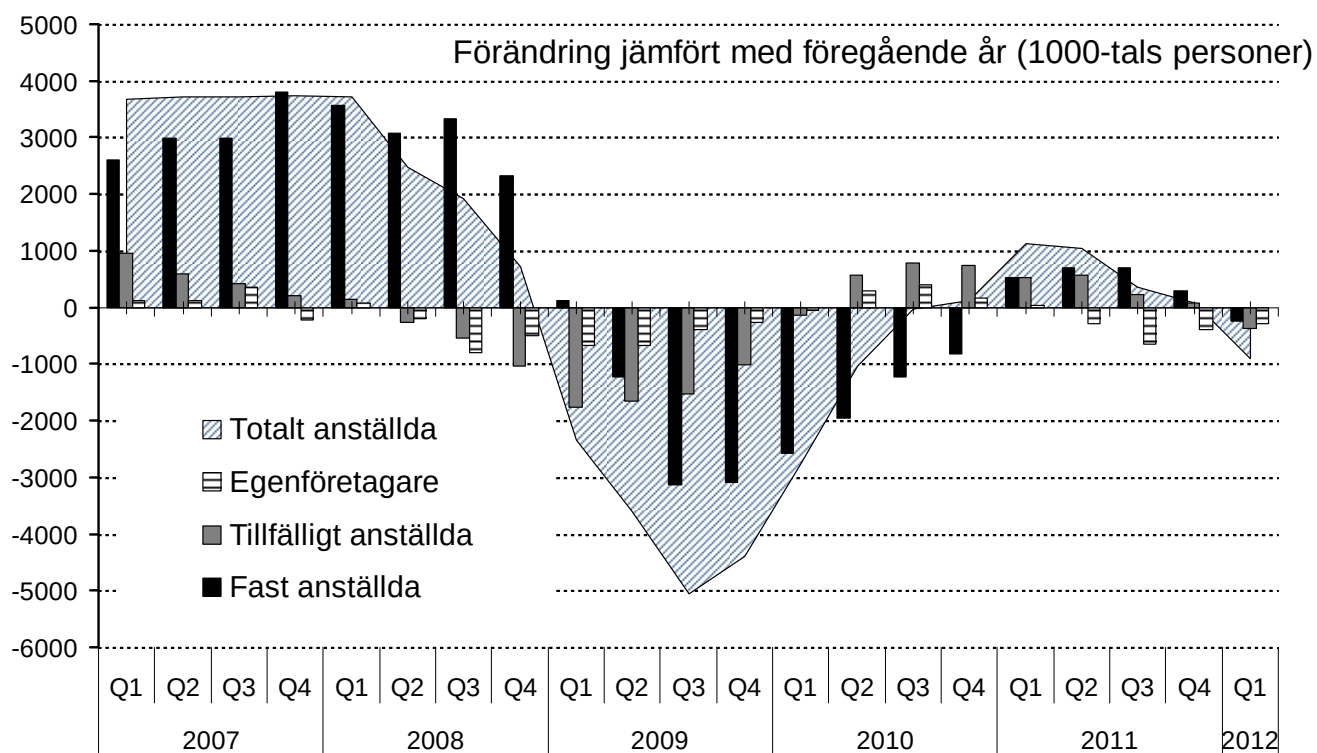

Kort beskrivning: *Uppgifterna för Slovenien avser 2011. ** Uppgifter för Irland finns endast för 2007.

Källa: Eurostat, LFS och SILC

De unga är kraftigt överrepresenterade i tillfälliga arbeten på EU:s arbetsmarknader och deras situation har med tiden försämrats. År 2011 arbetade 42,5 % av de unga i EU med tillfälliga anställningskontrakt jämfört med 14,0 % av den genomsnittliga befolkningen i arbetsför ålder. Beläggen visar att tillfälliga arbeten bland unga i viss mån kan fungera som språngbräda till en fast anställning, men detta gäller bara i en del andra medlemsstater där andelen övergångar från tillfällig till fast anställning är särskilt låg.

Figur 11: Anställda i fast och tillfälligt arbete, egenföretagare och sammanlagd sysselsättning (15–64 år), första kvartalet 2007–första kvartalet 2012

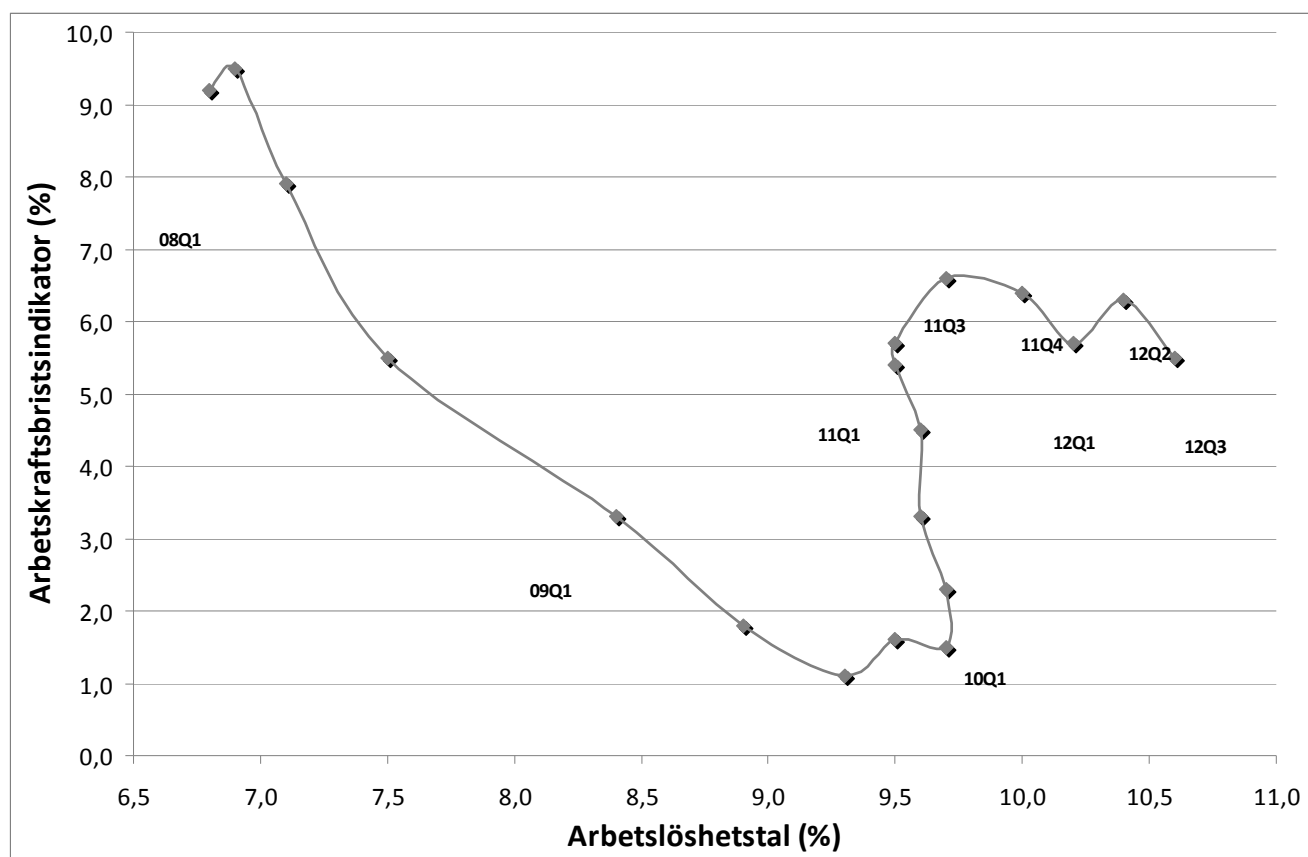
Källa: Eurostat

Deltidsanställningarna har stått för en betydande del av ökningen av arbetstillfällena under krisen. Medan den totala sysselsättningsgraden sjönk mellan 2008 och 2010 och antalet heltidsanställda sjönk med 6,2 miljoner ökade antalet deltidsarbetande med 1,1 miljoner under samma period. Deltidsarbetena har stadigt blir fler och fler de senaste åren och uppgick till 18,8 % år 2011. Ungefär en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna är deltidarbetande, jämfört med bara 8,1 % av männen, vilket är en spegling av att barnomsorgen bara täcker 28 % av barnen under 3 år och 84 % av barnen över 3 år.

Sedan en tid finns tecken på försämringar av jobbmatchningsprocessen på de europeiska arbetsmarknaderna. För de flesta medlemsstaterna har Beveridgekurvan, som länkar samman arbetslöshetstalen med lediga arbetstillfällen, förflyttats ytterligare åt höger. Tre medlemsstater har emellertid förflyttat sig längs Beveridgekurvan (Belgien, Österrike och Finland) sedan början av 2008 och för en medlemsstat har kurvan förflyttats inåt (Tyskland), vilket visar på en förbättring av arbetsmarknaderna och matchningsprocessen. Försämringen kan bero på bristande överensstämmelse mellan den kompetens och utbildning som krävs för vissa arbeten, ökande långtidsarbetslöshet, inadekvata åtgärder mot demografiska förändringar och brister i arbetsförmedlingarnas tjänsteutbud. Den kan dock även vara en följd av friktioner och hinder för geografisk och yrkesmässig rörlighet, asymmetrisk information mellan arbetsgivare och arbetstagare. EU-medborgare ställs alltså inför juridiska, administrativa och praktiska hinder när de flyttat till andra EU-länder. Ytterligare reformer planeras för att omvandla Eures⁵ till ett efterfrågedrivet verktyg för rekrytering, praktik och jobbmatchning inom EU, vilket gör det möjligt för medlemsstaterna att utveckla sina Eures-tjänster i enlighet med sina specifika ekonomiska behov, exempelvis genom att stödja underrepresenterade yrken och särskilda grupper av arbetstagare, bl.a. unga människor.

⁵ Ett nätverk av 31 europeiska arbetsförmedlingar som understöder rörlighet bland arbetstagare mellan medlemsstaterna, EES-länder och Schweiz.

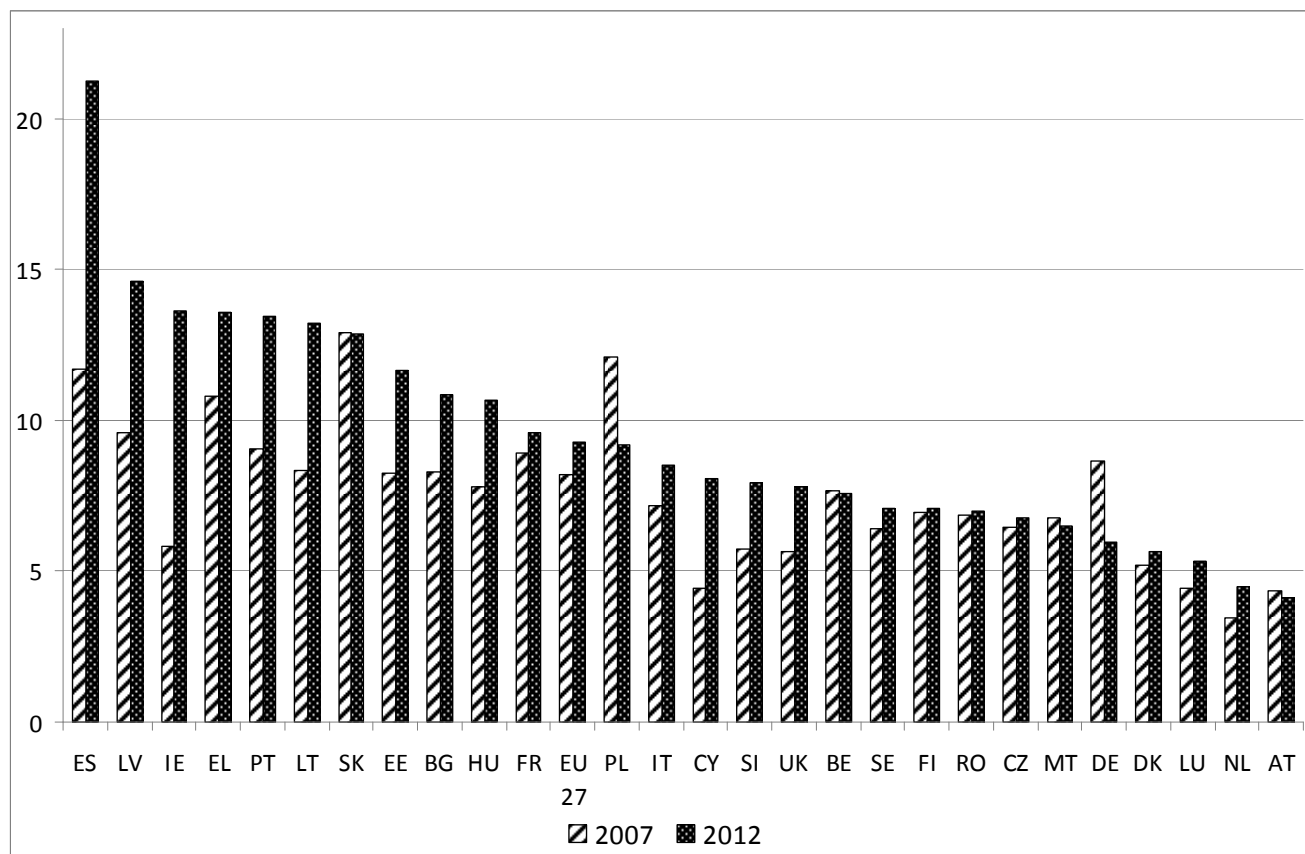
Figur 12: Beveridgekurvan, EU-27, första kvartalet 2008–tredje kvartalet 2012

Källa: Eurostat, de uppgifter som använts är de följande: arbetslöshetstal (%), och ii) arbetskraftsbristsindikatorn (%), hämtade från resultaten i EU:s företagsundersökning.

Den ihållande strukturella arbetslösheten riskerar att bli bestående. Att Beveridgekurvan förflyttats utåt kan vara tillfälligt, eftersom arbetsmarknaden tenderar att reagera på och anpassa sig till förändringar i ekonomin, t.ex. genom ändrad lönedynamik, omskolning eller intensifierade arbetsmarknadsåtgärder. Men förflyttningen kan också peka på mer långvariga strukturella problem som hotar att permanent höja de strukturella arbetslöshetsnivåerna. Insamlade uppgifter visar att nivån på den strukturella arbetslösheten mätt med en arbetslöshetsnivå där lönestegringsgraden är stabil (NAWRU) har sedan krisens början ökat i de flesta EU-länder och denna ökning har utvecklats jämsides med försämringen av Beveridgekurvan.

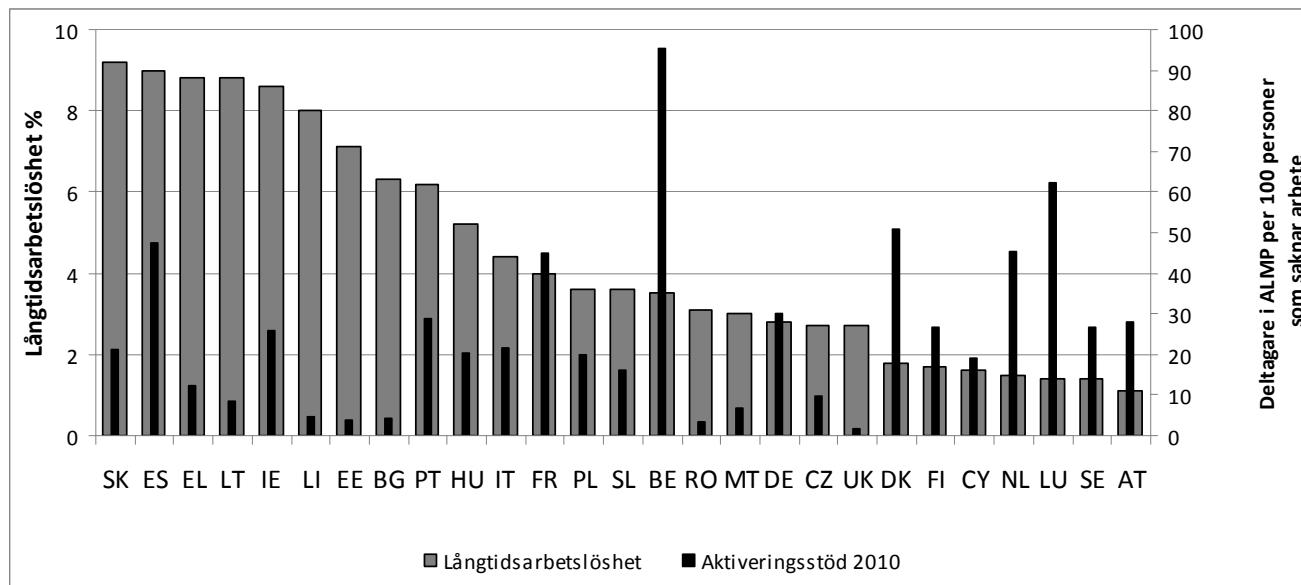
Figur 13: Arbetslöshetsnivå med stabil lönestegringsgrad (%) (NAWRU) per medlemsstat

Källa: AMECO

Utgifterna per arbetslös för den aktiva arbetsmarknadspolitiken har på senare tid minskat. Beläggen visar att en aktiv arbetsmarknadspolitik har en positiv effekt på sysselsättningen, i synnerhet för kvinnor och lågutbildade. Medlemsstaterna med lägst långtidsarbetslöshet återfinns också bland dem som har högst deltagande i aktiva arbetsmarknadsåtgärder, även om andra faktorer kan ha bidragit till dessa goda resultat. De faktiska resurserna för den aktiva arbetsmarknadspolitiken per arbetslös har dock minskat med mer än 20 % mellan 2007 och 2010⁶.

Figur 14: Deltagande i aktiva arbetsmarknadsåtgärder (ALMP) 2010 och långtidsarbetslöshet 2011

Källa: Eurostat

Socialtrygghetssystemets skyddande effekt på hushållsinkomsten som en automatisk stabilisator började försvagas efter 2009. Under krisens inledningsfas spelade sociala förmåner en viktig roll för att hålla uppe hushållens inkomster. I eurozonen bidrog nettosocialförmåner och sänkta skatter positivt till förändringen av hushållens disponibla bruttoinkomst under 2009 och under de två första kvartalen 2010. Under krisens andra fas började dock denna effekt att försvagas. I slutet av 2010 började de sociala förmånernas inverkan på förändringen av hushållens bruttoinkomst bli negativ. I vissa länder omfattas allt fler människor inte av något system alls. Försvagningen sammanhänger med en "automatisk" sänkning av bidragen med tiden, en utfasning av den första tidens fakultativa inkomststödåtgärder och, i vissa länder, med nedskärningarna av sociala utgifter som har ingått som en del i budgetkonsolideringsprogrammen.

Stora skillnader finns mellan medlemsstaterna i hur effektivt de använder sina resurser, dvs. de resultat och den minskning av fattigdomen som de åstadkommer per utgiftsenhet när utgiftsmönster och socialskyddsbestämmelsernas strukturer är likartade. Skatte- och förmånssystemen hör till de viktigaste instrumenten för att förebygga och åtgärda inkomstfattigdomen. År 2010 minskade utbetalningarna av socialtrygghetsförmåner (exklusive pensioner) fattigdomen i EU från 26 % till 16 %, dvs. med 37 %. Och ändå når medlemsstaterna som betalar ut likvärdiga belopp för social trygghet ganska olika resultat, och vice versa. Vissa länder lyckades minska fattigdomen bland barn och gamla eller sjuklediga med hjälp av lägre utgifter än andra. Vissa länder kan ha högre förmånsnivåer eftersom de lyckas korta ner bidragsperioden genom att snabbt få folk i arbete igen. Om

⁶ OECD-uppskattningar som bygger på egna arbetsmarknadsprogram och databaser för huvudsakliga ekonomiska indikatorer.

en balans kan hittas mellan förmåner som omfattar alla och sådana som är inkomstprövade, respektive mellan kontanta förmåner och in natura-förmåner kan det bidra till att sätta människor i arbete. Mätningar av socialskyddsutbetalningarna i förhållande till fattigdomsreduktionen tyder på att vissa system är effektivare än andra. Bulgarien, Lettland, Polen och Rumänien är exempel på länder med belopp och svaga effekter. Spanien, Italien, Portugal och Cypern (och Grekland) uppvisar liknande resultat men med högre utgifter. De uppnår också sämre resultat än EU-genomsnittet när det gäller att minska barnfattigdomen.

Stora utmaningar kvarstår med genomförandet av strategierna för aktiv integration, som parallellt är koncentrerade på lämpligt inkomststöd, inkluderande arbetsmarknader och tillgång till tjänster av god kvalitet. I många medlemsstater märks nu en utveckling mot en aktiv social politik och åtgärder för att undanröja negativa ekonomiska incitament till arbete. Fortfarande finns ihållande skillnader i socialstödets täckningsnivå och minimiinkomster mellan medlemsstaterna och problem återstår även när det gäller att nå ut till grupper som drabbats allra mest av fattigdom (t.ex. hemlösa och romer). Adekvat inkomststöd är ett bra sätt att underlätta övergång till arbete, främja social integration samt driva på den samlade efterfrågan. Kvalitativ barnomsorg till överkomligt pris gör det lättare för föräldrar att delta på arbetsmarknaden och ger barnen de bästa chanserna i livet, men belägg finns också för att de mest utsatta familjernas arbetsmarknadsdeltagande generellt ligger lägre på grund av faktorer som tillgänglighet och tillgång, pris, bidragsberättigande, och föräldraval.

3. STRUKTURELLA ARBETSMARKNADSREFORMER

Vid sitt möte den 1–2 mars 2012 fastställde Europeiska rådet, på grundval av kommissionens årliga tillväxtöversikt för 2012, de politiska riktlinjerna för medlemsstaternas nationella reformprogram som ska innehålla medlemsstaternas planer för arbetsmarknadsreformer för att uppnå EU:s överordnade mål enligt sysselsättningsriktlinjerna. På grundval av kommissionens förslag antog rådet landsspecifika rekommendationer med särskild inriktning på de områden där medlemsstaterna bör vidta politiska reformer inom den övergripande ramen för riktlinjerna för sysselsättningspolitiken.

I följande avsnitt beskrivs de politiska åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit för sina nationella reformprogram och prioriteringarna i den årliga tillväxtöversikten för 2012.

3.1. Mobilisera arbetskraft för tillväxt

Flera medlemsstater (Belgien, Tjeckien, Estland, Ungern, Irland och Portugal) håller på att stärka sin aktiva **arbetsmarknadspolitik och sina arbetsförmedlingar**. I Belgien har lönebidragen höjts för anställda som ses som "kunskapsanställda" (dvs. forskare inom den privata eller offentliga sektorn). I Tjeckien används samhällstjänst som en aktiveringsåtgärd som samordnas av arbetsförmedlingen. I Estland erbjuder det nya sysselsättningsprogrammet för 2012–2013 ett bredare urval av aktiva arbetsmarknadsåtgärder och utvidgar den målgrupp som har rätt till olika åtgärder. I Ungern har den aktiva arbetsmarknadspolitik förstärkts genom utbildning av anställda på arbetsförmedlingarna, kundinriktade servicemodeller, servicepaket för mikroföretag och små och medelstora företag, breddning av funktioner och e-tjänster på arbetsförmedlingarnas portal samt omvandling av offentliga arbetsprojekt. I Irland håller man på att skärpa villkorligheten så att deltidsarbetande uppmuntras att gå över till heltidstjänster. I Portugal slutligen effektiviseras arbetsförmedlingarna och lönebidrag har införts för arbetslösa.

Skattetrycket på arbete är under 2011 och 2012 alltså högt, med en total ökning av lönekostnaden som följd, även om vissa framsteg har gjorts för en del kategorier av utsatta arbetstagare, t.ex. lågkvalificerade och lågavlönade anställda. Många medlemsstater (Belgien, Danmark, Cypern, Finland, Grekland, Spanien, Irland, Italien, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Slovenien och Förenade kungariket) höjde nyligen den **personliga inkomstskatten**, vanligen genom höjda

lagstadgade skattesatser. Detta skedde ofta på tillfällig basis i form av allmänna tilläggsavgifter eller solidaritetsbidrag för höginkomsttagare (Grekland, Italien, Cypern, Luxemburg, Portugal och Spanien). Österrike och Tjeckien planerar också att inom kort vidta liknande åtgärder. De sociala avgifterna har också höjts i många länder (Österrike, Bulgarien, Cypern, Frankrike, Grekland, Ungern, Lettland, Polen, Portugal och Förenade kungariket).

Åtgärderna för att sänka skatten på arbete inriktades främst på att öka incitamenten till arbete för specifika grupper och innefattade i allmänhet förändringar i skattebasen. I t.ex. Belgien är en rad sänkningar av socialförsäkringsavgifterna inriktad på unga människor, lågavlönade samt äldre arbetstagare, och nyanställningar i små och medelstora företag eller av egenföretagare. Skattelättnadsåtgärder beviljades också låg- och medelinkomsttagare genom ökade skattetillgodohavanden och grundersättningar i Finland och Ungern. I Sverige har grundavdraget höjts för arbetsinkomst för personer över 65 år i syfte att förlänga arbetslivet.

En rad olika åtgärder främjar **bildandet av nya företag och egenföretagande** (Österrike, Belgien, Bulgarien, Estland, Spanien, Irland, Malta, Ungern, Polen, Portugal och Förenade kungadömet). I Österrike ger ett pilotprojekt extra stöd till lärlingar och företag som erbjuder lärlingsplatser, bl.a. rättslig rådgivning och medling. I Belgien förbättras tillgången till krediter för företag, främjas administrativa förenklingar, eller sänka socialförsäkringsavgifterna i hotell- och restaurangbranschen. I Bulgarien främjas egenföretagande genom vägledning, utbildning och hjälp att starta egna företag eller genom att nybildade småföretag får utrustning och reparationer. I Spanien förenklas möjligheterna att bilda företag genom att den administrativa bördan lättas för mindre företag och turistsektorn får förlänga sina öppettider. I Irland lämnas en rad stöd, bl.a. kapitalbidrag, lånefonder och lånegarantier, incitament för att starta företag m.m. På Malta minskas byråkratin för egenföretagare och en ny ”mikrogarantiordningen” har aviserats för att hjälpa egenföretagare och småföretag att få garantier för banklån. I Polen främjas entreprenörskap, egenföretagande och affärsverksamhet genom ESF. I Portugal får entreprenörer och egenföretagare tillgång till kredit, och arbetslösa som vill starta egna företag får tekniskt stöd. I Förenade kungariket stärktes det nationella lånegarantisystemet för att stimulera bankerna att låna ut mer pengar till små och medelstora företag.

Vissa medlemsstater har **anpassat arbetslöshetsersättningarna** för att underlätta återgången till arbete (Belgien, Spanien, Irland, Italien och Sverige). I Belgien innebär reformen av arbetslöshetsbidragssystemet att ersättningarna minskar tidigare och snabbare än förut. I Spanien har arbetslöshetsersättningen sänkts för flera grupper. I Portugal reduceras arbetslöshetsersättningarnas varaktighet och storlek genom en ny lag, vilket ska minska risken för bidragsberoende och långtidsarbetslöshet. I Sverige har striktare villkor, lägre inkomstersättning och maxgränser för arbetslöshetsersättning införts.

Större ansträngningar att stärka det **ömsesidiga ansvaret** görs i Spanien, genom att införa villkor om deltagande i arbetsmarknadsåtgärder. I Irland har tydligare villkorlighet införts för arbetssökande med särskilt fokus på långtidsarbetslösa. I Italien kommer det nya socialförsäkringssystemet för sysselsättning gradvis att ersätta det nuvarande systemet för arbetslöshetsstöd.

Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder för att komma rätta till **lönensättningen** så att lönerna utvecklas i linje med produktiviteten (Grekland, Spanien och Portugal). I Spanien prioriteras i den senaste tidens arbetsmarknadsreformer företagens beslut om arbetstider och löner och underlättar för företag att välja att inte delta i sektorsavtal. I Portugal säkras en löneutveckling som ligger i linje med företagens förutsättningar genom undantag för kollektivavtal om arbetsgivarorganisationerna omfattar färre än 50 % av den totala arbetsstyrkan.

I Tyskland omfattar det sektorsbaserade minimilönesystemet fler och fler sektorer. I Ungern trädde den nya arbetslagen i kraft den 1 juli 2012, vilket innebär en höjning av minimilönen med 19 %. Lönensättningsåtgärder införs i Grekland med beslutet att minska minimilönerna och införa differentierade minimilöner för unga.

Åtgärder för att **främja arbetskraftens rörlighet** har vidtagits av ett antal medlemsstater (Österrike, Bulgarien, Tyskland, Spanien, Lettland och Ungern). I Österrike slutfördes införandet av det röd-vit-röda kortet, dvs. ett kriteriebaserat poängsystem för tillträde till arbetsmarknaden för tredjelandsmedborgare, genom att det också öppnats för kvalificerad arbetskraft inom bristyrken. I Bulgarien ska en ny nationell kvalifikationsram skapa insyn i yrkesutbildningen för studerande och arbetstagare och beakta arbetsgivarnas förväntningar på utbildningssystemen. I Tyskland godkändes en lag som minskar inkomstgränsen för universitetsutbildade invandrare från länder utanför EU. I Lettland har en flyttförmån föreslagits för att kompensera arbetstagare som flyttar från sin hemort för att arbeta på annan ort. I Ungern stödjer staten rörlighet genom att ge ekonomiskt stöd som täcker hyran för registrerade arbetslösa personer som flyttar minst 100 km från sin ursprungsort.

Medlemsstaterna vidtar åtgärder för att **minska antalet personer som lämnar arbetsmarknaden för tidigt** (Österrike, Belgien, Spanien, Danmark, Irland, Nederländerna, Ungern och Förenade kungariket). I Österrike har reformer genomförts för att minska antalet invaliditetspensioner. I Belgien har åldersgränsen höjts för äldre arbetstagares möjlighet att ta ut sparade dagar (crédit-temps) och deltidspensionering har slopats. I Danmark omfattar planerna på en sjukpensionsreform att aktiveringsmöjligheterna måste vara uttömda innan en förtidspensionering kan tillgripas. I Spanien kommer höjningen av den lagstadgade pensionsåldern att påskyndas, förtidspensioneringsåldern höjs från 61 till 63 år och medför större avdrag, och möjligheten till deltidspensionering ska dras in i två år. I Irland kommer nya initiativ att göra det möjligt för personer som får sjuk- eller invaliditetsutbetalningar att både arbeta och få inkomststöd, och den lagstadgade pensionsåldern kommer fram till 2028 att öka till 68 år. I Nederländerna vidtas åtgärder för att gradvis höja pensionsåldern till 67 fram till 2023 och därefter kan den komma att bli kopplad till den förväntade livslängden. I Ungern har förtidspensionering i stort sett avskaffats. Den brittiska regeringen har nyligen aviserat sina planer på att koppla pensionsåldern till den förväntade livslängden.

Åtgärder inriktade också på att främja ett **längre arbetsliv** (Österrike, Belgien, Bulgarien, Tyskland, Estland, Finland, Luxemburg, Polen och Förenade kungariket). I Österrike görs aktiva arbetsmarknadsåtgärder, åtgärder för yrkesmässig återintegrering och omskolning, deltidssättningar och sysselsättningsstöd tillgängliga för äldre arbetstagare med funktionshinder. I Belgien tvingas företag med fler än 20 anställda att vid kollektiva uppsägningar se till att de uppsagdas åldersstruktur motsvarar företagets, och de måste årligen lägga fram en plan för anställda som är 45 år eller äldre. I Tjeckien kommer pensionsåldern att höjas med två månader varje år utan någon övre gräns efter den pensionsreform som antogs i slutet av 2011. I Estland ligger fokus på äldre arbetstagare, deltagande i livslångt lärande och att säkerställa deras hälsa. I Finland görs ansträngningar för att förbättra kvaliteten på arbetslivet och välbefinnandet på arbetsplatsen, för att därigenom förlänga arbetslivslängden. I Luxemburg tvingas företag med fler än 150 anställda att öka stödet till äldre arbetstagare. I Polen görs insatser för att öka inlärningsmöjligheterna för äldre människor och förbättra undervisningskvaliteten för äldre personer. I Förenade kungariket avskaffades i oktober 2011 den automatiska pensionsåldern.

Vissa medlemsstater har vidtagit åtgärder som motverkar ett förlängt arbetsliv. I Tjeckien kommer skatten på arbete att höjas för pensionärer, vilket sannolikt minskar de äldres deltagande på arbetsmarknaden. I Frankrike har man återinfört möjligheten att gå i pension vid 60 år för dem som började arbeta när de var 18 år, om de har bidragit tillräckligt till välfärdssystemet. I Ungern har pensioneringsåldern för offentliganställda, utom dem inom sjukvården, blivit obligatorisk.

3.2. Stöd till sysselsättning, särskilt för unga

Ett antal åtgärder har vidtagits för att stödja unga människors möjligheter till anställning, särskilt de som inte har arbete eller studieplats. I Finland har en heltäckande **ungdomsgaranti** lanserats för att erbjuda unga människor arbete, praktik eller studier, workshopar eller arbetsmarknadsrehabilitering inom tre månader efter det att de blev arbetslösa.

En grupp länder (Belgien, Bulgarien, Spanien, Cypern, Irland, Polen, Portugal, Sverige och Slovenien) tar initiativ som syftar till att **förbättra kvalitet lärlings-** och praktikantkontrakt. I Belgien har ett omfattande program för praktik i företag införts för arbetslösa under 25 år som inte har hittat ett arbete efter sex månaders yrkesintegration. I Bulgarien främjas praktik inom den offentliga förvaltningen centralt och regionalt med prioritet för unga med funktionshinder. I Irland tas initiativ till att aktivera och vidareutbilda ungdomar genom 5 000 praktikplatser som är 6–9 månader långa. I Spanien har åtgärder vidtagits för att ta fram ett utbildnings- och lärlingskontrakt, och skapa ett varvat yrkesutbildningssystem. I Polen riktar ett pilotprojekt in sig på arbetslösa under 30 år genom individuellt handledarstöd, praktik och utbildningskuponger. I Portugal stöds yrkespraktik och förmedling av arbete. I Slovenien erbjuds arbetslösa under 30 år anställning under 15 månader och staten främjar frivilliga lärlingsutbildningar inom skatteförvaltningen och de institutioner som arbetar med att förebygga korruption. I Sverige beviljar staten företagen upp till 2 750 euro, per elev och år, för att stimulera antalet lärlingsplatser, och statsbidraget föreslås höjas ytterligare 2014–2016

Bland andra konkreta insatser för att stödja ungdomar som inte arbetar eller studerar märks program inriktade på **yrkesutbildningsdimensionen** (Tyskland, Litauen och Finland), utbildning på arbetsplatser (Lettland) och ekonomiskt stöd (Ungern). I Tyskland har unga människor med invandrarbakgrund nu förbättrade möjligheter att påbörja ett yrkesutbildningsprogram. I Litauen bekostas löner och kostnader för att organisera förvärv av färdigheter på arbetsplatser till viss del genom projektet "Ökad sysselsättning för unga", inriktat på personer under 29 år. I Lettland erbjuds arbetslösa i åldrarna 15–24 år att under nio veckor försöka sig på tre olika yrken i en yrkesskola. I Ungern har "första jobbgarantin" införts, som ger full lönekomensation till arbetsgivare, inklusive bruttolönen och sociala avgifter.

I flera medlemsstater har **partnerskap** ingåtts med **arbetsmarknadens parter** för att främja lärlings- eller praktikplatser av hög kvalitet (Bulgarien, Tjeckien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Rumänien och Slovenien). I Bulgarien syftar åtgärderna till att ersätta eller understödja investerings- och arbetskraftskostnader för att skapa arbetstillfällen för ungdomar. I Tjeckien hjälper ett ESF-finansierat projekt till med företagens praktikkostnader, främst för akademiker och personer som saknar arbetslivserfarenhet och som behöver komplettera sina kompetensprofiler. I Irland ger nya åtgärder ytterligare utbildningsplatser för arbetslösa genom samarbete och utbyte mellan arbetsgivare/företag och utbildningsinstitutionerna. I Rumänien kommer företag som anställer personer under 25 år att för varje anställd under ett år slippa betala socialförsäkringsbidragen. I Slovakien kommer arbeten i den privata sektorn att subsidieras upp till minimilönenivån i ett år, medan arbetsgivarna bör bidra i minst sex månader.

Lagstiftningen om anställningsskydd har endast reformerats i ett fåtal länder (Ungern, Slovakien och Italien). I Ungern inkluderar förändringarna regelverk för dem som har flera arbeten, regler om flexibla arbetstidslösningar och förenklingar av reglerna för avsked. I Portugal har avgångsvederlagen minskats till 20 dagar per arbetsår för både tillsvidareanställningskontrakt och visstidskontrakt och lättade definitionen på individuella uppsägningar av ekonomiska skäl. I Italien har lagstiftningen om felaktiga individuella uppsägningar i företag med fler än 15 anställda reviderats för att öka flexibiliteten vad gäller utträde från arbetsmarknaden och åtgärder har vidtagits för att begränsa missbruk av atypiska

anställningsavtal. I Slovakien begränsar man längden på och antalet på varandra följande visstidskontrakt och avskaffar undantag för bemanningsföretag.

Endast ett fåtal medlemsstater gör framsteg med att **anpassa utbildningssystemen så att de avspeglar arbetsmarknadens behov** (Belgien, Irland, Litauen, Malta och Slovakien). I Irland syftar åtgärderna till att hjälpa arbetslösa och tidigare egenföretagare att kvarstå så nära arbetsmarknaden som möjligt genom högre utbildning på deltid för att höja deras kompetens eller omskola dem till områden där varaktiga arbetstillfällen sannolikt kommer att finnas. I Litauen kommer kvalifikationerna att kartläggas i flera steg för att bättre informera människor om strukturen på kompetensefterfrågan och ringa in vilka specialiteter som är mest efterfrågade. På Malta uppmuntras studenterna att spetsa sin utbildning med kompetens som behövs inom näringslivet och genom skattetillgodohavanden som täcker upp till 80 % av kursavgifterna. I Slovakien syftar den nya yrkesutbildningslagen att stärka kopplingen mellan yrkesutbildning och arbetsmarknadens krav. Även i Belgien har de tre språkgemenskaperna reformerat yrkesutbildningen för att stärka kvaliteten, flexibiliteten och kopplingen till kraven på arbetsmarknaden

Ett antal åtgärder har vidtagits för att **se över universitetens kvalitet och finansiering** (Italien, Lettland och Malta). Italien har vidtagit åtgärder för att höja kursavgifterna med mellan 25 % och 100 %. När det gäller stipendier är det bara Malta som har aviserat sin avsikt bibehålla de två stipendiesystemen. Lettland har gjort en omfattande bedömning av fler än 800 högre utbildningsprogram och ett antal reformer är på gång, bl.a. rör de ackrediteringsprocessen, en ny finansieringsmodell för universiteten samt universitetsförvaltningen.

Trots uppmaningar i den europeiska planeringsterminen om att prioritera tillväxtvänliga offentliga utgifter, finns belägg för nedskärningar som missgynnar **investeringarna i utbildning**. Ett stort antal medlemsstater minskade sina utbildningsutgifter både 2011 och 2012 (Estland, Italien, Litauen, Lettland och Förenade kungariket) eller antingen 2011 eller 2012 (Belgien, Bulgarien, Irland, Frankrike, Cypern, Ungern, Polen, Rumänien, Slovakien, Finland). Diskussionerna om budgetkonsolideringen koncentreras på utbildningsfrågor också i Spanien. Däremot förblev anslagen stabila eller utökades i Tjeckien, Danmark, Luxemburg, Malta och Österrike.

3.3. Skydd av utsatta personer

Flera medlemsstater har vidtagit åtgärder för att ta itu med de **sociala trygghetssystemens effektivitet** (Estland, Lettland och Spanien). I Estland kommer tillgången till arbetslöshetsförmåner att öka betydligt från och med 2013 för att komplementtera och balansera arbetslagstiftningen reform från 2009. I Irland får utsatta människor, trots generella nedskärningar av sociala förmåner, fortfarande inkomststöd, om än på en lägre nivå. I Lettland kommer arbetslöshetsersättningarna inte längre att bero på en tjänsteårsbaserad försäkring, utan kommer att minska stegvis i upp till 9 månader. I Spanien kommer aktiveringen av minimiinkomstsystemet att länkas till den sökandes yrkeslivslängd.

Vissa medlemsstater har gått framåt med genomförandet av sina **strategier för aktiv integration** med inriktning på adekvat inkomststöd, inkluderande arbetsmarknader och tillgång till kvalitetstjänster (Österrike, Danmark, Finland, Frankrike, Malta, Polen och Sverige). I Österrike har en handlingsplan antagits för funktionshindrade med åtgärder som rör antidiskriminering, tillgänglighet, vård, utbildning, sysselsättning och självvalt liv. I Danmark enades man i juni 2012 om en omfattande sjukpensionsreform som begränsar tillgängligheten för personer över 40 år och inför rehabiliteringsgrupper som ska understödja hälsa, sysselsättning, utbildning och sociala tjänster. På Malta uppmuntras frivilliga organisationer genom ekonomiskt stöd att anställa missgynnade personer. I Sverige avser regeringen att ytterligare stärka utsatta gruppers ställning på arbetsmarknaden genom att utöka de aktiva arbetsmarknadsåtgärderna för långtidsarbetslösa och människor med en svag

ställning på arbetsmarknaden. I Portugal har en marknad skapats för sociala hyreslägenheter som ska garantera tillgång till billigt och bra boende för de mest utsatta grupperna.

Bara ett fåtal åtgärder vidtas när det gäller **tillgången till tjänster som stöder en integration på arbetsmarknaden** och i samhället (Tjeckien, Irland och Polen). I Tjeckien har ett småskaligt pilotprogram satts i gång på lokal nivå som erbjuder bättre bostäder och omskolning för socialt utestängda familjer (särskilt romer) som garanterar full närvaro i skolan för deras barn. I Irland stöder ESF program som syftar till att göra invandrare ekonomiskt oberoende och mer socialt integrerade genom sysselsättning eller vidareutbildning. I Polen har inkomstkriterierna höjts för att stödja arbetande fattiga och kontantbidragen från de sociala myndigheterna har ökat även för utlänningar och flyktingar som deltar i språkutbildning.